

Abstrakt

Práce ukázala, že Církve československá (husitská) se od okamžiku svého vzniku jasně přiklonila k pohřbu žehem. Stala se průkopnicí a nejvýznamnějším propagátorem pohřbu žehem. CČS byla investorem a provozovatelem nejrozsáhlejší sítě kolumbárií v Československu.

Dále bylo prokázáno, že postoj CČS(H) ke konkrétní podobě pohřebních obřadů nebyl statický, ale dynamický a zrcadlil její vývoj a posun v teologických důrazech u jednotlivých teologů CČS(H).

Přes počáteční období silně ovlivněné liberalismem a balancováním na hraně unitářství a svobodných církví, se díky obratu v teologii CČS v druhé polovině čtyřicátých let 20. století upevnil biblicismus a CČS revidovala i svůj odmítavý postoj k starocírkevním dogmatům a navrátila se k tradičnější teologii. To ochránilo teologii CČS(H) před nástrahami přehnaného, vyprázdněného liberalismu a vlivu myšlení „svobodných“ církví a umožnilo CČSH zůstat v logických hranicích pohřebního obřadu s tradičním členěním, jak tomu bylo od počátku a nevydat se cestou svévolného experimentování s podobou pohřebních obřadů.

Celkově lze říct, že současná CČSH si pod vlivem teologie Zdeňka Trtíka a Zdeňka Kučery začíná uvědomovat význam a nadčasovost křesťanské tradice a chápe svůj historický úkol, ne ve vytvoření nové věrouky, ale ve schopnosti přetlumočit evangelium pro nové podmínky. Novými slovy svědčit o nejstarších pravdách.

Díky tradici svobody svědomí to činila nenásilně a ve svých základních dokumentech i s respektem k různým možným způsobům chápání. Tyto všechny proudy byla a je schopna praxe i teologie CČSH unést díky svému ukotvení v tradici i biblicismu a pevném trvání na svobodě svědomí při uznání Ducha Kristova jako nejvyšší normě v teologii a víře CČSH.

Co do struktury byl pohřební obřad po celou dobu existence CČS(H) tradiční a srozumitelný. Přes tyto rozdíly byla a je hlavní struktura obřadu zachována.

Výsledkem mého bádání bylo zjištění, že postoj k pohřbu a pohřebním obřadům v CČS(H) procházel značným vývojem a celkem věrně kopíroval její teologické směřování. Už samotnou povahou pohřbu byla dána jeho velká variabilita. Bylo těžko myslitelné uchovat víc konkrétních dokladů o faktické podobě obřadů v průběhu dějin.

Dynamika vývoje vlastní agendární tvorby CČS(H) zcela přesahovala dynamiku ostatních denominací a založila svébytnou tradici pohřební agendární tvorby CČS(H). Žádná jiná ze zkoumaných církví nevytvořila za tak krátkou dobu tolik pohřebních agend. To se týká jak oficiálních dokumentů, které se dostali do praxe CČS(H), tak i množství návrhů a neoficiálních agend, které se nikdy významněji neuplatnily. Otázka vnímání smrti a posmrtného života byla taktéž dynamická a ovlivněná teologickým vývojem CČS(H). Ve svém hlavní proudu však výrazně nevybočila z tradičního rámce. Někdy nejasně působící formulace, zejména v počátcích CČS, byly dány snahou o vyjádření křesťanské zvěsti dobovým jazykem.

Vzhledem k tomu, že CČS(H) neměla v Československu ani ve světě (potažmo v České republice) sobě podobnou denominaci, vyvíjela se zcela svébytně. Všechny případné vlivy byly individuálními důrazy jednotlivých teologů (Farský – katolický modernismus a liberalismus, Špak – protestanismus a evangelikalismus), kteří osobně inklinovali k jistému typu zbožnosti, a to ovlivnilo stopu, kterou zanechali na podobě a chápání pohřebních obřadů v jednotlivých důrazech (např. hudební), nikoliv však na celku jako takovém.

Nejvýznamnějším zjištěním je, že CČS(H) se po celou dobu držela liturgického rámce a eklesiologického chápání svátosti. Přes jistou podobnost a přiblížení se k protestantismu, nikdy CČS(H) nepřijala v tomto ohledu protestantské východisko. Její chápání se lišilo od římskokatolického, ale nikdy tento základní rámec zrušilo. Tím se po celou dobu zachoval pohřební obřad, který měl strukturu a díky tomu byl i velice často vyhledáván lidmi z vnějšku CČS(H).

Domnívám se, že současná doba a společnost, která již není v kontaktu s církví, vykazuje potřebu svěbytného a uzavřeného obřadu, který bude jasný a srozumitelný. Současný člověk není vnímavý k racionálně didaktickému způsobu zvěstování. Dnešní člověk touží po prožití rituálu, který sice nechápe, ale chce procítit dotek transcendentní naděje a lásky, které není schopen přijímat rozumem. Tím je vysvětlený i návrat k všem tradičním symbolům, počínaje liturgickými barvami a konče okuřování a výkropem hrobu, které jsou dnes od CČSH běžně žádány a to přesto, že pohřební obřady CČSH o výkropu hrobu nemluví. S tím souvisí i vztah mezi zvětšujícím se počtem pohřbů bez obřadu, a stejně tak i zvyšujícím se počtu žádostí „nevěřících“ a nepraktikujících pozůstalých, kteří vyžadují tradiční obřad.

Podle mého názoru prokázala CČS(H) svým dynamickým postojem k této otázce v českém prostředí jedinečnou odvahu a ochotu kritické teologické práce na soustavné aktualizaci křesťanských pravd pro potřeby člověka a společnosti v každém specifickém období svých dějin. Ve výhledu do budoucnosti vidíme úkol pro CČSH v hlubším pochopení své historické role jako strážce „střední cesty“ a v aspiraci na to, stát se mostem mezi břehy křesťanské tradice v Českých zemích, jak tomu v historicky nejsložitějším období českých dějin čestně dostál utraquismus a stal se inspirací zejména pro 21. století, kdy církev stojí na rozcestí a hledí s rozpaky do budoucnosti.

Pouze návratem k pochopení svého počátku, k utraquismu, může Církev československá husitská dostát svému poslání a *dokončit českou reformaci*.

Na závěr prosím Boha všemohoucího za všechny duše, zvláště pak za ty, které to obzvláště potřebují.

„Requiem aeternam dona eis, Domine.